

Bobr evropský (*Castor fiber*)

Je až metr velký, zavalitý hlodavec s hustou srstí a dlouhým plochým ocasem. Je velmi přizpůsoben vodnímu životu, rád si staví soustavy kanálů a hrází. Jeho **potravu** tvoří kromě bylin i větvičky a **lýko**.

Obecné informace

Bobr evropský má hmotnost až 30 kg, po jihoamerické kapybaře je druhým největším hlodavcem. Tělo má pokryté velmi hustou černohnědou srstí. Její hustota je 300 chlupů na mm². Je dokonale přizpůsoben životu ve vodě díky plovacím blanám, které jsou na zadních končetinách, a uzavíratelným nozdram. Uzavřít může také tlamu ihned za řezáky, které tak může ve vodě plně využívat. Oči jsou před vodou chráněny průhledným víčkem-mžurkou. Vedle toho má i žlázu vyměšující látku, která impregnuje srst. Pod vodou je schopen setrvat až 20 minut. Dovede uchopovat předměty. Má pátý částečně protistojný prst na předních končetinách, čehož využívá při stavbě svého obydlí.

Bobr evropský je chráněn jak českou (zákon č. 114/1992 Sb., silně ohrožený druh), tak evropskou (Směrnice 92/43/EEC o stanovištích, příloha II a IV) i mezinárodní legislativou (IUCN Red List, málo dotčený druh - LC - least concern; Bernská úmluva, příloha III).

Výskyt

Bobr evropský je rozšířený na severní polokouli na říčních a lužních nivách. Do ČR se po svém přechodném vyhubení na přelomu 18. a 19. století začal vracet, migrací z Rakouska, ve druhé polovině osmdesátých let 20. století. V Česku se vyskytuje v povodí Labe, Moravy, Odry, Dyje a Dunaje. Objevuje se i na Kateřinském potoce v západních Čechách. V posledních letech se objevil i na Úhlavě a Desné a také v okolí Chebu na přítocích řeky Ohře. V celé ČR žilo v roce 2008 přes 1000 bobrů, z toho v luzích Litovelského Pomoraví asi 300 ks a v oblasti lužních lesů jižní Moravy, od Lednicko-valtického areálu po oboru Soutok, asi 500 ks. Početnost bobrů kvůli absenci přirozených nepřátel a legislativní ochraně stále narůstá. Pokud aktivita bobra způsobí škodu na soukromém majetku, dovolují zákonné normy ČR zažádat o náhradu škody.

Škody působené bobry

Návrat bobrů do české kulturní krajiny není bezproblémový. Bobři svou činností zejména narušují protipovodňové nebo rybníční hráze^[2], ucpávají koryta vodních toků^[3] a likvidují dřeviny^[4] nebo zemědělské plodiny v okolí rybníků a řek. Významné a medializované jsou milionové škody v Lednicko - Valtickém areálu i na Dyji v okolí Břeclavi.^[5] Oplocování nejceněnějších ohrožených pozemků se ukazuje jako málo účinné (plotem nelze přehrazovat vodní tok) a individuální ochrana dřevin je esteticky problematická a velmi nákladná. Hráze je nutné obkládat kamennou rovnatinou nebo chránit pevnými stěnami. Roční škody v Jihomoravském kraji mezi léty 2004-2009 stouply ze 600.000 na pět milionů korun^[6]. V některých oblastech s citelnými škodami již žádají majitelé a správci ohrožených staveb a porostů, zatím neúspěšně, o povolení odstřelu nebo jiné účinné formy regulace těchto rychle se šířících zákonem chráněných hlodavců.

Zákon č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy stanovuje bobra evropského jako jeden z vybraných druhů, u kterého může být uplatněna náhrada škody a to v případě poškození lesního (resp. „trvalého“) porostu nebo škodě na nesklizených polních plodinách. Náhradu jiných typů škod zákon č. 115/2000 Sb. neumožňuje. Náhradu (újmu) za ztížení zemědělského nebo lesnického hospodaření ve smyslu § 58 zákona č. 114/1992 Sb. nelze uplatňovat v případech, kdy jde o škodu způsobenou zvláště chráněným živočichem (škoda vzniklá aktivním působením živočicha). Náhradu újmy lze uplatňovat pouze tehdy, je-li vlastník či nájemce pozemku omezen na zemědělském či lesnickém hospodaření tím, že

respektuje ustanovení zákona (zákazy v § 50 zákona č. 114/1992 Sb.) či prováděcího právního předpisu nebo rozhodnutí vydaného na jejich základě. Více na stránkách [AOPK ČR](#).

Potrava

Bobr evropský se živí především lýkem a větvičkami [vrby](#), [topolu](#) případně dalších dřevin (jasan, javor, jilm) ^[4] a některými bylinami. Bobr většinou kácí dřeviny asi 50 m od břehu, jen výjimečně i dále. Nepohrdne ani úrodou [kukuřičného](#) nebo řepného [pole](#). V létě dává přednost bylinnému patru ^[zdroj?]. Toto období také využívá pro nahromadění potravy na zimu. Tvrdé dřevo dubu či jasanu používá spíše jako stavební materiál na hráze a v okolí řek tyto dřeviny aktivně ničí, aby poskytl více prostoru preferovaným vrbám.

Rozmnožování

Po 107denní březosti se samici rodí v květnu nebo v červnu 2 - 5 mláďat, která pak dva roky zůstávají v mateřské kolonii, která je tvořena rodiči, letošními a loňskými mláďaty. Po té zakládají novou kolonii.

Chování

Bobři jsou aktivní po celý rok, nemají zimní spánek. Nejvyšší věk je přibližně 35 let. Nejčastěji kácejí kmeny s průměrem 5-8 cm, ale poradí si i s kmenem 70 cm v průměru. Kvůli noční aktivitě můžeme přítomnost bobrů v dané lokalitě zjistit podle ohlodaných stromů, stop, kupovitých staveb z větví (bobřích hradů) a podle hrází. Podle místních podmínek si bobři nemusí postavit hrad.

Stavba obydlí

Bobr evropský neužívá stromů jen k potravě. Když si nemůže udělat obydlí v podzemí, může strom pokácet a použít jej jako základ svého hradu (2,5 m vysokého a 3 m širokého), který tvoří hráz na potoce nebo řece, kde se rozhodl usídlit. Ze svého hradu vyrážejí hned po setmění a vracejí se až pozdě k ránu. Jejich práce má i kladný vliv na místní druhovou rozmanitost. V důsledku pokácení některých stromů dojde k prosvětlení území, které se pak stává vhodnějším pro mnohé druhy, zejména ptáky. Obecně jim vyhovují místa s mírně tekoucí vodou a břehy porostlé měkkými dřevinami jako je vrba, olše, osika, bříza nebo topol.